

Сергій САНАКОЄВ,

курсант ННІ права та підготовки фахівців для підрозділів НП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Аліна ГАРКУША

доцент кафедри

кримінального процесу та стратегічних розслідувань

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,

к.ю.н, доцент

НАПРЯМКИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШІ В КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Розвиток технічного прогресу неминує впливає на життя сучасного суспільства, незалежно від його предметної сфери. Кримінальне судочинство є однією із найбільш розгалужених сфер відправлення правосуддя в Україні та однією з найскладніших за обсягом порушень та обмежень прав і свобод людини. З огляду на прогресивне та позитивне реформування системи кримінальної юстиції відповідно до міжнародних стандартів, важливим є дослідження можливостей використання технологій ШІ в кримінальному судочинстві, які перебувають на етапі становлення та досі не знайшли належного відображення та імплементації у кримінальному процесуальному законодавстві.

Принципи та цілі розвитку технологій ШІ в Україні законодавчо визнані одними з пріоритетних напрямів у сфері наукових і науково-технічних досліджень. Як член Спеціального комітету Ради Європи зі штучного інтелекту, Україна приєдналася до рекомендацій Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) щодо ШІ в жовтні 2019 року (Organization for Economic Cooperation and Development, Recommendation of the Council on Artificial Intelligence, OECD/LEGAL/0449 [1, с.129]).

Хоча законодавець визначив розвиток технологій ШІ як пріоритетний напрямок наукових досліджень і розробок, законодавче тлумачення ШІ до сьогодні відсутнє. Законодавець також не вирішив питання регулювання використання технологій ШІ в суспільстві загалом, і в кримінальному судочинстві зокрема. Системи ШІ здатні використовувати великі дані, обчислювати, оцінювати, абстрактно аналізувати, здійснювати дедуктивні процедури, прогнозувати. Швидкість обробки інформації ШІ та його ефективність при прийнятті процесуальних рішень створює модель цифрової автоматизації процесуальних рішень. Така автоматизація спрощує процедуру

прийняття типових рішень у подібних провадженнях, що, безумовно, підвищує ефективність та спрощує процедуру прийняття процесуальних рішень з погляду процесуальної економії [2, с.46]. Щодо можливості впровадження цих функцій технології ШІ в кримінальне провадження зазначимо, що оцифрування кримінальних проваджень із впровадженням елементів ШІ – це перевага, яка дозволить органам досудового розслідування усунути прогалини в їхній бюрократичній системі.

Запровадження цього механізму передбачає впровадження елементів ШІ в програмне забезпечення, що використовується органами досудового розслідування. Доцільно запропонувати створення цифрової системи взаємодії між стороною обвинувачення, стороною захисту, слідчим суддею та судом на основі технологій ШІ, яка б замінила типовий розподіл документів між цими суб'єктами. Використання ШІ сприятиме і в економії процесуальних строків, і в автоматичній визначеності отримувача документів, що завантажуватимуться будь-яким учасником кримінального провадження. Така технологія дозволяє створити систему автоматичного маркування (позначення), отримання та відмітки вхідних та вихідних документів, при цьому отримання таких документів графічно візуалізується та відображається у системі.

Сучасна злочинність зазнала трансформації і дедалі частіше використовує електронно-обчислювальну техніку та програмне забезпечення для здійснення протиправної діяльності в інтернеті та «виведення» злочинних доходів з використанням активів у формі криптовалюти. У зв'язку з цим існує потреба у запровадженні, зокрема, єдиної системи розпізнавання особи та біометричного зіставлення для всіх правоохоронних органів із поступовою інтеграцією до європейської системи. Крім того, перспективним є широке використання ШІ, блокчейну, хмарних обчислень та інших інноваційних рішень у досудовому розслідуванні, обробці та аналізі даних у правоохоронних органах [3].

Щодо використання технологій ШІ в діяльності слідчих суддів та судів в контексті розгляду по суті, зауважимо, що аналітичні можливості ШІ – це один із потужних інструментів, який, за умов його цільового використання, може надати якісний аналітичний продукт. До прикладу, використовуючи аналітичну здатність ШІ, можливе отримання результатів пошуку схожих судових справ, що спростить процес розгляду клопотань про застосування заходів забезпечення кримінальних проваджень, отримання дозволів на проведення окремих слідчих (розшукових) дій, враховуючи обґрунтованість таких клопотань, і прийняття рішень по суті, з урахуванням повноти висвітлених обвинуваченням обставин, що підлягають доказуванню у аналогічних провадженнях.

Очевидно, що впровадження ШІ в національну систему правосуддя потребує прийняття відповідних законодавчих рішень, які б регулювали суспільні відносини у цьому питанні. Технології розвиваються надзвичайно

швидко і законодавці не встигають оперативно реагувати на нові зміни в цій сфері. Тим не менш, прогрес у даному напрямку в законодавчому процесі в Україні все ж таки відбувається [4, с.475]. Серед пріоритетних завдань у цьому контексті, зокрема: впровадження консультативних програм на основі ШІ; ухвалення судових рішень на основі аналізу законодавства та судової практики з використанням методів ШІ у справах незначної складності [5].

З огляду на викладене, зазначимо, що при всій перспективності та пріоритетності стрімкого впровадження технологій ШІ в усі сфери життя, в тому числі і в кримінальне судочинство, на сьогодні існує багато питань щодо правового регулювання використання таких технологій на стадіях досудового розслідування та судового провадження, а також технічних аспектів створення та практичної реалізації програмного забезпечення, що використовує такі технології.

1. Шевчук Т., Свистун Я. Використання штучного інтелекту у протидії злочинності. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2021. Т. 25, № 2. С. 128–133.

2. Plakhotnik O. Practical use artificial intelligence in criminal proceeding. *Herald of criminal justice*. 2019. No. 4. P. 45–57. URL: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2019.4/45-57> (дата звернення: 13.02.2024).

3. Новини УНН. Штучний інтелект та блокчейн: які новації планується запровадити у правоохоронній системі / УНН. Оперативні новини України та Світу / *Українські Національні Новини УНН*. URL: <https://unn.ua/news/shtuchniy-intelekt-ta-blokcheyn-yaki-novatsiyi-planuyetsya-zaprovaditi-u-pravookhoronniy-sistemi> (дата звернення: 13.02.2024).

4. Bospalko I. L., Zavorodnia A. S., Kuzhel K. S. ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE CRIMINAL PROCESS. PRACTICAL APPLICATION THROUGH THE PRISM OF FOREIGN EXPERIENCE. *Juridical scientific and electronic journal*. 2021. No. 10. P. 473–476. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-10/124> (дата звернення: 13.02.2024).

5. Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 груд. 2020 р. № 1556-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/proshvalennya-konceptsiyi-rozvitku-shtuchnogo-intelektu-v-ukrayini-s21220> (дата звернення: 13.02.2024).